

Man bevæger sig ind og ud af sorgen

Lykke Petersen er 51 år. Hun er personalekonsulent i en kommune, mor til tre og har et barnebarn. Lykke bor i København.

I 2015 blev Mads, Lykkes 17-årige søn, dræbt af en jævnaldrende dreng, Abdi. De to havde haft en mindre uoverensstemmelse og havde aftalt at mødes tæt ved Mads' skole i et frikvarter. Mads' tvillingsøster, Sara, og flere venner var til stede, da Abdi som afslutning på samtalen stak Mads i hjertet med en kniv. Han døde et par timer senere på operationsbordet på Rigshospitalet.

Jeg arbejdede lige i nærheden af Mads' skole og blev ringet op af en af hans kammerater. Jeg bare løb ud ad døren og var fremme før ambulancen. Alle de unge stod der, en lærer var kommet til, og der var vild panik. Mads lå inde i tunnelen, hvor det var sket, og jeg kunne med det samme se, at det ikke var godt. Han var helt hvid. Jeg nåede ikke at være i kontakt med ham, men jeg talte til ham i ambulancen, og jeg er sikker på, at han vidste, jeg var der. Det er jeg helt sikker på. Det giver sådan en ro at tænke på.

Det var allerede på Rigshospitalet, jeg besluttede mig for, at det her skulle jeg bare klare. Jeg vidste godt, at det ville blive rigtig svært, men jeg tænkte: Det her skal vi være sammen om og kunne klare sammen. Det valgte jeg simpelthen, for Abdi skulle ikke få ram på mig. Som mor tænkte jeg egoistisk, at det værste, der kunne ske for mig, var sket. Men det var jo Mads, der havde mistet livet. Det var ham, der gik glip af *sit* liv. Den tanke kunne jeg bedre håndtere. Så jeg besluttede mig for at finde styrken i det og tænkte, hvis jeg kunne have mennesker omkring mig, så skulle jeg nok klare det og også være der for de andre. Når jeg i dag har en rigtig dårlig dag, tænker jeg tilbage og husker mig selv på, hvad det var, jeg dengang besluttede.

Jeg kan huske, at jeg ringede til min læge og sagde, at jeg nok var nødt til at snakke med ham. Jeg fik en tid ugen efter, så jeg helgarderede mig med både professionelle og veninder og venner. Men jeg var også på det tidspunkt nødt til at holde folk lidt fra livet, for det hele var meget overvældende. Der var mange, der kendte min søn, for han var en populær dreng, der rummede en masse mennesker, så alle i lokalsamfundet var påvirket af det og tænkte: Det kan bare ikke ske.

Medierne begyndte at ringe til os samme dag og skrev på Messenger, men jeg havde ikke lyst til at udtale mig. Man må gøre sig klart, hvilken form for opmærksomhed man vil have. Skal man stå frem som familie? Vil man på forsiden af Ekstra-Bladet som et offer? Det havde jeg slet, slet ikke lyst til, og jeg ville holde mig sober og ikke sætte et racehad i gang – for ham, der slog Mads ihjel, var somalier. Det har jeg været meget bevidst om hele vejen, for jeg er ikke racist, og jeg ville ikke piske en stemning op. Det lykkedes mig at holde journalisterne på afstand, og jeg har været meget bevidst om, hvad jeg er gået i medierne med. Men jeg har senere brugt medierne konstruktivt, for jeg synes også, det er vigtigt at fortælle vores historie og vores syn på det, der skete.

Det første, Sara sagde, da Mads var død, var: Nu er jeg ikke tvilling mere. Jo, sagde jeg, det vil du altid være. Det er slemt som mor at miste et barn, men at miste sin tvilling, det kan jeg næsten ikke forestille mig, hvordan må være. Det er en hård én. Jeg synes, det har været svært at bære min egen sorg og samtidig kunne rumme Saras sorg og være der for hende. Jeg føler mig en gang imellem lidt magtesløs, fordi jeg vil rigtig gerne, men det er ikke altid muligt at være der 100 procent. Det tror jeg faktisk godt, begge mine piger forstår, for det er jo ikke sådan, at det er værre for den ene end for den anden. Vi er blevet meget mere nære, fordi vi besluttede, at det med at gå og være halvvenner eller slås med de mindre udfordringer, alle har i livet, det gad vi ikke spille vores tid med. Vi snakker tit om Mads, og vi har skabt nogle traditioner omkring ham, det er man simpelthen nødt til. Han kommer aldrig tilbage, men vi må have ham med på en eller anden måde alligevel.

Et års tid før Mads blev dræbt, døde hans gode ven og klassekammerat

ved en ulykke.

Dengang samlede vi mange af de unge, for jeg syntes ikke, der var nogen, der rigtig tog hånd om dem. De gik meget alene med deres tanker. I alderen 16, 17, 18 år er det ikke altid forældrene, der er de nærmeste. Det havde jeg i tæt erindring, da Mads døde, så jeg tænkte: Jeg må også tage hånd om de unge. De skal ikke gå og være alene med deres sorg. Så vi har samlet dem, faktisk rigtig mange gange, og også holdt nogle mindehøjtideligheder i kirken, hvor Mads blev begravet. Det er ikke, fordi vi nu er blevet meget kristne, men kirken sagde: Brug os, I kan være her, rammerne er her. Så når der har været noget i forbindelse med retssagen eller årsdagen for Mads' død, er vi gået en tur eller har været i kirken for at mindes ham, og der er kommet rigtig mange hver gang. Man tror om de unge, at de ikke gider være sammen med os ældre, men det gør de faktisk, og de har brug for det. Man kan sagtens have et fællesskab på tværs af alder.

Mads har et fint gravsted på kirkegården ved Ullerød Kirke. Sara har indrettet det med en lille bænk, og mange mennesker kommer der også i dag. Der er altid lys og blomster. Det gør ondt et eller andet sted inde i mig, at det er sådan, men det er også fint, at man kan komme og mindes ham der. De unge har fået et askebæger, og jeg kan se, at de en gang imellem har drukket en øl. Jeg er rigtig glad for, at vi gav ham sådan et gravsted.

Knap en uge før Mads døde, var Lykke, Sara og Mads flyttet til København.

Vi havde ikke nået at indrette hans værelse, men han havde haft kammerater med hjem, og han nåede at blive glad for det. Det er jeg glad for, det betyder noget for mig. Det er herhjemme, at jeg har 'helle', og jeg tager mig også nogle 'heller' indimellem, hvor jeg bare er mig selv, og det tror jeg er vigtigt. Man skal give sig selv fred for sorgen. Det er noget, jeg synes kommer med tiden. I starten er man jo fyldt op af sorg og savn, men man lærer at leve med sorgen og savnet. Det er et nyt livsvilkår for mig, og det har overrasket mig, at man faktisk godt kan være i det. Det siger jeg, for da Mads' kammerat døde, stod jeg på sidelinjen og så en familie i sorg. Jeg var meget, meget påvirket af det, og jeg tænkte faktisk, at

skulle det ske for mig, ville jeg ikke kunne klare det.

Men ingen og slet ikke Mads ville være tjent med, at jeg valgte livet fra. Det har vi talt meget om i familien og spurgt os selv: Hvad ville Mads gerne have, at vi gjorde? Han ville i hvert fald ikke have, at vi som familie skulle være kede af det resten af livet og få et dårligt liv. Men det overrasker mig nu alligevel, at man kan være i det på de betingelser, der nu engang er.

Man skal være indstillet på, at der er hårde dage, og der er gode dage. Og så skal man være indstillet på, at man gerne må være glad igen. Det er en stor lykke at have fået et barnebarn. Man tror ikke, at man kan rumme begge dele, men det kan man, som tiden går, og det ville være forfærdeligt, hvis andre skulle tænke, at når jeg er til stede, må vi ikke være glade. For det er ikke sådan, det er. Man bevæger sig ind og ud af sorgen, og jeg ville være rigtig ærgerlig, hvis jeg blev set anderledes på end før. Jeg er stadigvæk mig, jeg har bare det her med mig.

I starten blev jeg meget vred og skuffet over, at mange var bange for at tale med mig. Jeg forstod ikke rigtigt hvorfor, og jeg har måske reageret lidt voldsomt på dem, der har sagt noget mærkeligt til mig eller har været, hvad jeg vil kalde, lidt egoistiske. Der er jo nogen, der synes, at nu er det lige pludselig blevet svært og synd for *dem*. Jeg har lært at sige fra og sige: Det, du siger der, er altså helt hen i vejret. Det har jeg valgt at gøre i stedet for bare at sige ja, ja og nå, nå, for så får vi aldrig åbnet op for at blive bedre til at tale om sorg og død og forfærdelige hændelser. Man må selv udvise åbenhed og sige: Ved du hvad, du har ikke ret i det, du siger. Uden at lyde sur eller vred, for det er jeg sådan set ikke. Jeg er bare blevet tydelig omkring det.

Der er ganske få venner, der er forsvundet, men jeg er blevet meget ked af, at mange af de unge er forsvundet fra min datter Sara. De var der rigtig meget for hende i starten, men så gled nogen ud, fordi de lever deres liv videre på en anden måde, end vi gør. De kommer videre, og det skal de også, og jeg har også selv hjulpet dem videre, men de forstår ikke, at vi ikke kommer videre i samme tempo som dem. Så det kan være svært for de unge at rumme Sara. Hun kommer ikke til bare at køre derudad. Hun har måttet stoppe sin skole og starte forfra. Til gengæld har hun nogle meget nære veninder og en sød kæreste, og de er kommet

meget tæt på hinanden.

Et halvt år efter at Mads blev dræbt, kom sagen for retten i Hillerød, hvor Abdi blev idømt otte års fængsel for overlagt drab. Dommen blev anket til Landsretten, som stadfæstede dommen.

Det var et okay tidspunkt for os, for vi havde fået det lidt på afstand, og tiden gør noget i sådan en proces, det skal man ikke negligere, det gør den. Der var enkelte, som valgte ikke at være i retten, men jeg besluttede, at jeg ikke rigtig kunne andet end at være til stede og være der hele tiden, fordi jeg var nødt til at vide alt, hvad der var sket, og høre alt, hvad der blev sagt.

Vi vidste jo ikke alt, hvad der var foregået. Vi havde hørt brudstykker, men nu hørte vi alt, og selvom noget af det, vi hørte Abdi sige, var løgn, er jeg i dag ikke i tvivl om, at hvis jeg ikke havde hørt det eller været til stede i retten, så havde jeg gjort mig en masse tanker om det. Nu ved jeg til gengæld, hvad dét vidne sagde, og hvad dét vidne sagde, og det har betydet meget for mig. Det har ikke været rart undervejs, men det har været en vigtig proces.

Jeg sad ansigt til ansigt med Abdi, og det var faktisk ikke så slemt, som jeg havde forestillet mig. Han er ikke en helt almindelig ung dreng, men lettere retarderet, og han kiggede ikke op en eneste gang. Men samtidig var det også rigtig trist, fordi jeg tænkte: Er det virkelig den stakkel, der sidder der, der er kommet til at gøre det her? Der stopper min empati så til gengæld, for han har gjort det værst tænkelige, så jeg holder ham ude af mit hjerte, hvis man kan sige det sådan.

Jeg synes, det var en fair straf, han fik. Det skulle ikke være anderledes. Man kan jo ikke sige: Nå, du har slået et andet menneske ihjel, og derfor skal du også dø. Der er jeg i hvert fald ikke, men det er en mærkelig fornemmelse at tænke på, at *han* får et liv. Mads kommer ikke tilbage, men Abdi er ude om nogle år og kan leve videre. Det er virkelig en mærkelig tanke, men sådan er det jo.

Min ældste datter har det meget anderledes end mig. Hun er meget vred og hader Abdi og kan slet ikke forene sig med, at han bliver fri igen. Jeg kan sagtens forstå hende. Fordi jeg har det, som jeg har det, siger jeg ikke, at andre skal have det ligesådan. Vi er forskellige mennesker, og vi har forskellige vinkler på det her, men vi er heldigvis rigtig gode til at tale om det sammen og sige: Jeg har det sådan her. Jamen, sådan har jeg det ikke. Og så prøver vi at finde en fælles vej videre.

Jeg har været rigtig glad for at mødes med nogen, der selv har mistet børn. Samtidig var det skræmmende, for de sagde: Du skal ikke tro, at det her går over. Men det vidste jeg jo godt et eller andet sted, det er et vilkår, man har med sig. Vi kalder det en klub. Det er et fællesskab, man ikke vil være i, men du kan ikke melde dig ud.

Ens værdier ændrer sig. Mine værdier har i hvert fald ændret sig meget. Jeg har fået mere fokus på, at man skal leve sit liv, mens man er her. Man skal ikke planlægge noget om 10 år eller 20 år. Hvis der er noget, man har lyst til at gøre, så skal man gøre det. Det duer ikke at tro, at man kan ordne alt muligt i morgen eller om 10 år, for det er ikke sikkert, at det bliver sådan.